

[...]

Samenvatting speciaal onderwijs

Inspecteurs hebben, tussen 22 juni en 3 juli 2020, schoolleiders van een representatieve steekproef van 50 scholen voor speciaal onderwijs telefonisch geïnterviewd over de periode vanaf 11 mei tot dan. Deze steekproef komt grotendeels overeen met de steekproef uit meting 1 waarover we op 13 mei jl. publiceerden: alle 49 scholen uit meting 1 werden opnieuw bevroegd (cluster 2: 12%, cluster 3 en 4: 10%, cluster 3: 45%, cluster 4: 33%). Ook werd een nieuwe school bevroegd (cluster 4).

De hoofdbevindingen op een rij:

- Allereerst noemden scholen diverse zaken die de afgelopen periode opvallend goed verliepen. Zij noemden onder meer de inzet en flexibiliteit van het personeel, de vlotte heropstart van het onderwijs en het contact met de ouders. Daarnaast wensten veel scholen in de toekomst, zodra de situatie weer is genormaliseerd, blijvend te profiteren van digitale toepassingen bij de verzorging van het onderwijs waaronder videobellen, online lessen en het gebruik van *apps* en *tools*. Ook zouden zij ouders blijvend willen betrekken bij thuiswerk.
- De meeste scholen kozen bij heropening voor het zoveel mogelijk voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma rond cognitieve onderwijsinhoud alsook rond sociaal-emotionele onderwijsinhoud. Zes op de tien scholen noemden dat er ook na de periode van schoolsluiting (na 11 mei) nog leerlingen waren die geheel of gedeeltelijk afstandsonderwijs kregen. In de meeste gevallen betrof dit minder dan vijf leerlingen per school. Veel genoemde redenen voor het (gedeeltelijk) niet naar school komen van leerlingen waren dat in de thuissituatie sprake was van een gezinslid uit een risicogroep, dat ouders hun kind thuis hielden vanwege twijfels over waarborging van de veiligheid, of dat het kind zelf tot een risicogroep behoorde. Indien leerlingen geen enkele vorm van onderwijs volgden, dit betrof in de regel slechts een enkeling, dan had dit uiteenlopende redenen, zoals ouders die geen medewerking verleenden of een leerling die volledig uit beeld was. In enkele gevallen was een leerplichtambtenaar betrokken.
- Twee op de drie scholen gaven aan bij de hervatting van het onderwijs op school de beginsituatie van de leerlingen in kaart te brengen. Dit deed men veelal aan de hand van toetsen, lesobservaties, evaluaties van ontwikkelingsperspectieven of mondelinge peilingen. Indien er sprake was van ontwikkelingsachterstanden, dan trof driekwart van de scholen maatregelen, bijvoorbeeld door te differentiëren in het aanbod, de instructie, of de onderwijstijd, afgestemd op de situatie van de groep, of door subsidie aan te vragen bij de overheid.
- De meeste scholen (78%) gaven aan dat zij de cognitieve ontwikkeling van leerlingen sinds 11 mei volgden op een vergelijkbare wijze als voor de COVID-19-crisis, namelijk veelal met methodegebonden of methodeonafhankelijke toetsen. Een op de vier scholen deed dit (ook) anders dan gebruikelijk, bijvoorbeeld via nagekeken werk in werkboeken. Van de scholen die dit vaststelden (74%) gaven vrijwel alle scholen aan dat de meeste leerlingen (73%) dan wel alle leerlingen (22%) zich wat betreft rekenen en taal nog conform hun ontwikkelingsperspectief ontwikkelden. Ging het om leerlingen met alleen afstandsonderwijs, dan volgde een groot deel van de scholen (39%) hun cognitieve ontwikkeling anders dan gebruikelijk, bijvoorbeeld door nagekeken werk in werkboeken, door mondelinge gesprekken over volbrachte taken of door een gezinslid van de leerling te raadplegen. Van de scholen die dit vaststelden, gaf één op drie aan dat slechts een enkele leerling zich wat betreft rekenen en taal nog conform het ontwikkelingsperspectief ontwikkelde. Voor de meeste scholen gold dit voor de meeste leerlingen (25%) dan wel alle leerlingen (33%).

- Ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen werd volgens veel scholen (73%) zoals gebruikelijk gevolgd, veelal door te scoren op leerlijnen of via genormeerde toetsen. Een op de zes scholen koos voor andere methoden dan voor de COVID-19-crisis; een op de tien scholen volgde de sociaal-emotionele leerlingen van de leerlingen geenszins. Indien vastgesteld gaven vrijwel alle scholen aan dat de meeste leerlingen (68%) dan wel alle leerlingen (19%) zich conform hun sociale ontwikkelingsperspectief ontwikkelden. Ging het om leerlingen met alleen afstandsonderwijs, dan volgde een kleine meerderheid van de scholen de sociaal-emotionele ontwikkeling überhaupt niet. Twee op de drie scholen die dit wel deed, koos voor andere methoden dan gebruikelijk. Van de scholen die dit vaststelden, gaf één op drie aan dat slechts een enkele leerling zich conform het sociale ontwikkelingsperspectief ontwikkelde. Voor de meeste scholen gold dit voor de meeste leerlingen (25%) dan wel alle leerlingen (33%).
- Vier op de vijf scholen noemden knelpunten bij het verzorgen van onderwijs op school. Het ging dan met name om het lastig realiseren van de 1,5 meter afstand tussen volwassenen, de moeilijke inzet van leraren of onderwijsassistenten, het contact met ouders of de moeizame organisatie van (taxi-)vervoer van leerlingen.
- Ruim een op de vier scholen ervoer knelpunten in het onderwijs aan schoolverlaters, bijvoorbeeld omdat initiatieven voor een geleidelijke overdracht niet konden doorgaan, omdat nog onduidelijk was of alle leerlingen aansluiting met de uitstroombestemming konden maken, of omdat de voorbereiding op de beoogde uitstroombestemming was vertraagd.
- Ongeveer de helft van de scholen gaf aan personele knelpunten te ervaren. Veel genoemde knelpunten waren de afwezigheid van teamleden in verband met ziekte of zorgtaken, of bijvoorbeeld kortdurende afwezigheid door testen op COVID-19 bij klachten. Daarnaast leefden er op sommige scholen zorgen bij teamleden die twijfelden of zij de veiligheid van leerlingen en van zichzelf konden waarborgen. Enkele scholen noemden dat werknemers extra werkdruk of werkstress ervoeren als gevolg van de werksituatie door COVID-19.
- Een meerderheid van de scholen (72%) zag uitdagingen of had zorgen voor het nieuwe schooljaar. Dat had vaak te maken met het aanhouden van de 1,5 meter afstand, de inzetbaarheid van voldoende personeel – ook in relatie tot een mogelijke tweede golf van het coronavirus, en het omgaan met ouders, leerlingen en het personeel met onzekerheden over het coronavirus. Een grote meerderheid van de scholen (94%) gaf aan dat de landelijke protocollen voldoende houvast gaven om met deze en andere uitdagingen of zorgen om te gaan.